

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.2.39](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.2.39)

УДК 338.2

*О. С. Хринюк,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ
В. В. Петрицька,
магістрант кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет
України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ*

ВИКОРИСТАННЯ УМОВ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

*О. S. Khryniuk
candidate of Economics, assistant professor, associate professor of the Department of Economics
and Entrepreneurship, National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
V. V. Petrytska
master's student of the Department of Economics and Entrepreneurship, National Technical
University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

USING THE CONDITIONS OF THE ELECTRICITY MARKET AS AN INSTRUMENT FOR MANAGING THE FINANCIAL POTENTIAL OF ENTERPRISES

У статті визначено фактори, що впливають на рівень витрат підприємств в умовах нового ринку електричної енергії, що розпочав діяти в Україні з 01 січня 2019 року, зокрема «внутрішньодобового» балансуєчого ринку. На прикладі ПрАТ «ІНТЕРКОРН КОРН ПРОЦЕСІНГ ІНДАСТРІ» проаналізовано зміни в фінансовому стані досліджуваного підприємства залежно від впровадження та використання схеми функціонування балансуєчого ринку електричної енергії. Запропоновано систему заходів для керування функцією балансуєчого об'єкту підприємства на внутрішньодобовому ринку електричної енергії з метою управління його фінансовим потенціалом. Показані проблеми, з якими в подальшому можуть зітнутися підприємства України в зв'язку з необхідністю впровадження енергоменеджменту, як однієї з форм управління фінансовим потенціалом підприємств. Також, наведено середні значення вартості електричної енергії для промислових споживачів по країнах Європейського Союзу та в Україні.

The article identifies factors affecting the level of costs of enterprises in the new electricity market, which began operating in Ukraine from January 1, 2019, in particular, "within the daily" balancing market. On the example of PJSC «INTERCORN CORN PROCESSING INDUSTRY», changes in the financial condition of the studied enterprise are analyzed depending on the implementation and use of the functioning scheme of the balancing electric energy market. A system of measures is proposed for managing the function of the balancing facility of an enterprise in the intra-day market of electric energy in order to manage its financial potential.

The problems that Ukraine's enterprises may encounter in the future due to the need to introduce energy management as a form of management of enterprises' financial potential are shown. Also given are the average values of the cost of electrical energy for industrial consumers in the European Union and in Ukraine. These changes affected every enterprise in Ukraine, regardless of the form of ownership and management. As a result of these changes, new entities appeared in the electricity market, which were absent in the old electricity market. The purpose of these changes is the liberalization of the electricity market. New conditions for the operation of the electricity market completely change the relationship between its subjects. In order to maintain the competitiveness of an enterprise's products and effectively manage their financial potential in this area, there is a need to find an effective model for their operation in the electricity market in new conditions, as an important element of management activities.

Regardless of the implemented model of the electric power market, its goal is to provide the required level of reliability in the power system, which means the availability of ready-to-produce generating capacity in an amount sufficient to supply consumers with power and provide a reserve of power to regulate the power system's operating modes.

It is not yet possible to analyze the financial implications for the economy of Ukraine, since the market is only operational and does not have sufficient statistical information. Based on the above, to determine the impact of the introduction of the new energy market on the financial condition of enterprises, we use the indicators of economic entities of countries that have been working in such markets for a long time.

Ключові слова: *оптовий ринок електроенергії; ринок двосторонніх договорів; ринок електричної енергії «на добу наперед»; балансуєчий ринок електричної енергії; ПрАТ «ІНТЕРКОРН КОРН ПРОЦЕССІНГ ІНДАСТРІ»*

Key words: *the wholesale electricity market; the market of bilateral contracts; the electricity market "for day beforehand"; the electric energy balancing the market; PJSC «INTERCORN CORN PROCESSING INDUSTRY»*

Постановка проблеми. З 01 січня 2019 року відбулися значні зміни на ринку електричної енергії. Ці зміни торкнулися кожного підприємства України незалежно від форм власності та господарювання. Внаслідок цих змін на ринку електричної енергії з'явилися нові суб'єкти, які були відсутні на старому ринку електроенергії. Метою цих змін є лібералізація ринку електричної енергії. Нові умови функціонування ринку електроенергії повністю змінюють відносини між його суб'єктами. Задля утримання конкурентоспроможності продукції підприємств та ефективного управління їх фінансовим потенціалом в даному напрямку виникає потреба в пошуку найефективнішої моделі їх функціонування на ринку електроенергії в нових умовах, як важливого елемента управлінської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До моменту введення в дію нових нормативно-правових актів в галузі електричної енергії підприємства не приймали участі в купівлі електричної енергії на енергоринку, оскільки на державному рівні була встановлена повна монополія на постачання електричної енергії в Україні. До моменту фактичного впровадження нової моделі ринку електричної енергії в Україні розроблено нормативно-правові акти з питань регулювання цієї галузі економіки, однак наукові дослідження тільки починаються. Деякі аспекти практичного функціонування можна знайти в річних звітах про результати діяльності національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) у 2016 та 2017 роках. Питання впровадження ринкових відносин відображено в консультативній роботі «Реформа ринку електроенергії в Україні» старшого наукового співробітника Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Ірини Коссе. Публічна інформація щодо діяльності ринку електроенергії розміщена на офіційних сайтах НКРЕКП, облэнерго областей України та інших державних органів.

Виділення не вирішеної раніше частини загальної проблеми. З моменту впровадження в Україні лібералізованого ринку електричної енергії відсутні будь-які методики, які описують дії підприємств в умовах непередбачуваних фінансових ризиків, що викликані відсутністю на законодавчому рівні обмеження цін на електричну енергію, зокрема, не визначена гранична межа вартості 1кВт/год. електричної енергії. В зв'язку з наявністю вищезазначених проблем і викликів, які новий ринок електричної енергії ставить перед всіма підприємствами, виникає потреба в дослідженні функціональної моделі балансуєчого ринку електричної енергії та її впливу на потреби в фінансових ресурсах підприємств для забезпечення себе енергоресурсами, а також виявлення можливостей удосконалення управління фінансовим потенціалом.

Постановка завдання. Головною метою даного дослідження є розробка напрямків ефективного управління закупкою та споживанням електричної енергії як ефективного інструменту управління фінансовим

потенціалом підприємств шляхом використання схеми функціонування балансуєчого ринку електричної енергії. Результати дослідження представлено на прикладі ПрАТ «ІНТЕРКОРН КОРН ПРОСЕССІНГ ІНДАСТРІ» (далі - ПрАТ «ІНТЕРКОРН»).

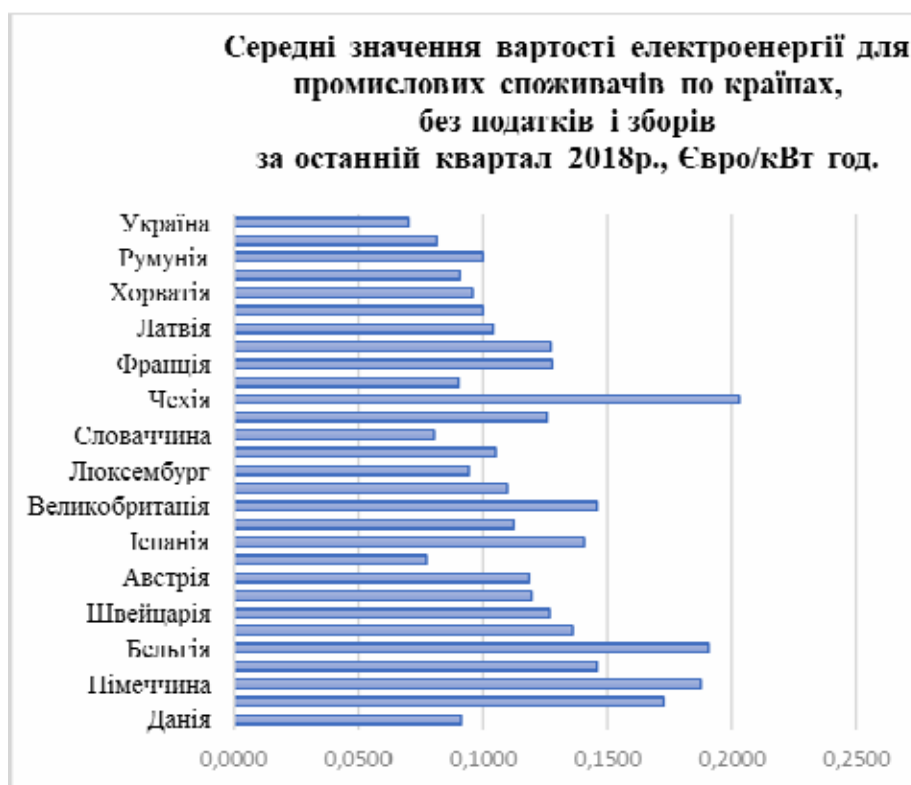
Виклад основного матеріалу дослідження. Незалежно від реалізованої моделі ринку електричної енергії його метою є забезпечення необхідного рівня надійності в енергосистемі, що означає наявність готової до виробництва генеруючої потужності в обсязі, достатньому для енергопостачання споживачів і забезпечення резерву потужності для регулювання режимів роботи енергосистеми. У світовій практиці не існує визнаного єдиного стандарту енергоринку. Всі існуючі на сьогодні в світі енергоринки умовно поділяють на п'ять груп [1]:

1. Ринок без обороту потужності;
2. Ринок з регульованими платежами за потужність;
3. Двосторонній короткостроковий ринок потужності;
4. Централізований короткостроковий ринок потужності;
5. Централізований довгостроковий ринок потужності.

На превеликий жаль з 01 січня 2019 року в Україні введено в дію Привила ринку, які прийняті без врахування наявних фінансових, технічних, інфраструктурних та інших можливостей промислових підприємств та реального стану промисловості країни. Так, вважаємо, що при розробленні Правил ринку були використані та поєднані в один нормативний документ норми законодавства різних країн в галузі енергоринку без врахування специфіки та особливостей саме українських підприємств та їх технічних можливостей, що в подальшому може мати негативні фінансові наслідки.

Провести аналіз фінансових наслідків для економіки України поки що не можливо, оскільки ринок тільки введений в дію і не має достатньої статистичної інформації. Виходячи з вище зазначеного, для визначення впливу введення нового енергоринку на фінансовий стан підприємств використаємо показники господарюючих суб'єктів країн, які вже тривалий час працюють на подібних ринках. Звісно, ми не маємо можливості в об'ємі даної статті провести глибокий аналіз впливу відмінностей в законодавстві, економічному, соціальному та ментальному стані різних країн, які значно впливають на кінцевий результат, а особливо на фінансовий потенціал підприємств. Тому, зосередимось лише на результатах того, як зміняться витрати підприємств і їх фінансовий потенціал, і що необхідно очікувати підприємствам України в перспективі та які механізми необхідно задіяти для ефективного управління фінансовим потенціалом підприємств.

На рис. 1 наведено середні значення вартості електроенергії для промислових споживачів по країнах, без податків і зборів за останній квартал 2018р.

Рис. 1 - Середні значення вартості електроенергії для промислових споживачів по країнах, без податків і зборів за останній квартал 2018р.

Джерело: укладено авторами за матеріалами [1]

З вищенаведеного на рис. 1 можна зробити такі висновки, що станом на кінець 2018 року вартість електричної енергії в Україні найнижча. Це свідчить про те, що енергоринок, який діяв до 01 січня 2019 року хоча і був застарілим та регулювався державою, але для підприємств України він був більш вигідним в фінансовому плані.

А в більш економічно розвинутих країнах, в яких працює ліберальний ринок електричної енергії, витрати підприємств на 1 кВт електричної енергії, вищі. Тобто, вартість електричної енергії для підприємств України в умовах нового енергоринку буде тільки зростати, що посилює важливість питання управління фінансовими ресурсами підприємств.

Електрична енергія на сьогодні, як правило, є основним джерелом енергії, на основі якого здійснюється механізація та автоматизація виробничих процесів на підприємствах. Не є виключенням і ПрАТ «ІНТЕРКОРН», яке спеціалізується на виробництві крохмалю і крохмальних продуктів. На цьому підприємстві, за допомогою електричної енергії відбуваються всі технологічні процеси, починаючи з приймання сировини, розвантаження транспортних засобів, розподілення сировини по системі тимчасового зберігання, підтримці мікроклімату для якісного зберігання сировини, контролю сировини та подачі її у виробництво. Основне виробництво підприємства використовує електроенергію для здійснення процесів ферментації, помелу сировини, виділення складових частин та напівфабрикатів. Процес отримання готової продукції на ПрАТ «ІНТЕРКОРН» включає сушіння, випарювання, складування, зберігання і відвантаження готової продукції. Допоміжні підрозділи на ПрАТ «ІНТЕРКОРН» здійснюють забезпечення підприємства водою, повітрям, газом, паром, іншим паливом, стиснутим повітрям, здійснюють нагрів приміщень для зберігання продукції та опалення адміністративних будівель підприємства. І ці всі процеси приводяться в дію з допомогою електричної енергії.

Складова доля електроенергії в собівартості продукції вказаного підприємства досягає 35% від загального об'єму в грошовому відношенні.

За таких умов зміна вартості однієї одиниці електроенергії дуже суттєво буде впливати на собівартість продукції.

Виходячи з нових Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018р. № 307 (далі – Правила ринку), виділяють окремо витрати безпосередньо на електроенергію, витрати на розподіл електричної енергії, витрати на універсальні послуги та витрати на забезпечення фінансових гарантій виконання зобов'язань за договорами «про врегулювання небалансів електричної енергії». І ці всі витрати має понести споживач електричної енергії, тобто суб'єкт господарювання.

За таких умов підприємствам з фінансової точки зору необхідно приймати ефективну участь у керуванні кожною складовою у вартості електричної енергії, і особливо тими частинами, які розраховуються системою енергоринку автоматично, та по яких нею не надаються розрахунки щодо чинників, за допомогою яких формується кінцева вартість тієї чи іншої складової електричної енергії. До таких складових, згідно з новими Правилами ринку відносяться «фінансові гарантії» виконання зобов'язань за договорами «про врегулювання небалансів електричної енергії».

В нових Правилах ринку вводяться терміни та скорочення, які до цього часу не зустрічались на ринку електричної енергії. Тому, вважаємо за необхідне їх навести задля правильного їх тлумачення та розуміння в подальшому.

Так, в нових Правилах ринку визначені такі терміни та скорочення, які і будемо використовувати в подальшому:

АР - адміністратор розрахунків;
балансуючий ринок - балансуючий ринок електричної енергії;
ОР - оператор ринку;
ОСП - оператор системи передачі;
ОСР - оператор системи розподілу;
РДД - ринок двосторонніх договорів;
СВБ - сторона, відповідальна за баланс;
ТКО - точка комерційного обліку [2,3,4].

Відповідно до Правил ринку виділяють таких учасників ринку: виробники; електропостачальники; трейдери; ОСП; ОСР; ОР; гарантований покупець; споживачі.

Якщо з усіма складовими ціни більш менш зрозуміло, а саме: за що вони платяться і як розраховуються, то більше запитань виникає у підприємств щодо «Фінансових гарантій при балансуванні на ринку». Оскільки ціна на балансуєчому ринку в перспективі повинна бути дуже привабливою і це в свою чергу надає можливість таким енергоємним підприємствам, як ПрАТ «ІНТЕРКОРН» значно заощадити кошти на оплату за електричну енергію, то вони повинні чітко мати уявлення про ризики, які пов'язані з роботою на балансуєчому ринку електричної енергії. А тому логічно виникає питання: «Чи не буде такого випадку, коли фінансова гарантія, тобто «заморожені кошти» і збитки від виведення коштів зведуть до мінімуму всі вигоди від зменшення ціни на балансуєчому ринку?».

Ось що нам говорять про це Правила ринку: «...Учасники ринку, що є СВБ, зобов'язані надавати ОСП фінансові гарантії виконання зобов'язань за договорами про врегулювання небалансів електричної енергії. У відповідності з новими правилами ринку фінансові гарантії надаються учасниками ринку з урахуванням вимог чинного законодавства. Оформлення суб'єктом господарювання фінансової гарантії з урахуванням часу, необхідного на її отримання АР, здійснюється учасником ринку не пізніше ніж до 17:00 за 2 дні до торгового дня d. У разі не оформлення або недостатності наданої фінансової гарантії відповідно до зареєстрованих обсягів на РДД учаснику ринку набуває статусу «Переддефолтний...» [2]. І тут виникають ризики, які пов'язані з недосконалістю інших інфраструктур, зокрема, банківської, коли підприємству необхідно вміти своєчасно передбачити випадки затримки платежів, що може призвести до того, що сумлінний споживач може опинитися в ситуації, коли кошти були перераховані, але не досягли кінцевого призначення.

Обсяг фінансової гарантії повинен забезпечувати покриття всіх потенційно можливих фінансових зобов'язань, що можуть виникнути перед учасником ринку в результаті участі на балансуєчому ринку. Участь на організованих сегментах ринку без надання фінансової гарантії за кожний торговий «день d» не дозволяється. Таким чином, якщо немає гарантії, то підприємство і не приймає участі в торгах на енергоринку, тобто не купує самостійно електричну енергію. А якщо підприємство не здійснює купівлю електричної енергії самостійно, то взагалі втрачає можливість купівлі електричної енергії за найбільш низькою ціною, оскільки буде придбавати електричну енергію у постачальника останньої надії за ціною на 25% вищою за ринкову. І це буде тривати до моменту відновлення підприємством фінансових гарантії на балансуєчому ринку, або до моменту вибору іншого постачальника електричної енергії на іншому сегменті ринку. При цьому процес вибору нового постачальника електричної енергії на іншому сегменті ринку може тривати не більше ніж три місяці з моменту початку отримання електричної енергії від постачальника останньої надії. Тому, дуже важливим для підприємства є врахування часу надходження коштів, святкові, неробочі та вихідні дні з метою мінімізації ризиків від відсутності коштів на торговий «день d».

Фінансова гарантія набирає чинності з дати її отримання ОСП. Фінансові гарантії можуть забезпечуватись шляхом:

1) надання грошової гарантії за договором про надання грошової гарантії на поточний рахунок ОСП, що укладається між ОСП та суб'єктом господарювання;

2) надання фінансової гарантії відповідно до Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах, затвердженого постановою Правління НБУ від 15.12.2004р. № 639 з урахуванням вимог (обмежень), викладених в розділі VI «Фінансові гарантії» Правил ринку [2].

Строк, який покриває фінансова гарантія, не може закінчуватись раніше ніж через 3 робочі дні після торгового дня d, який визначається учасником ринку. Для кожної СВБ gr (gr – генерація) для кожного торгового дня d розраховується розмір необхідної фінансової гарантії $FG_{gr,d,z}$ за такою формулою:

$$FG_{gr,d,z} = (Wsel_{gr,d,z} \cdot K1_{gr,d,z} \cdot K2_{gr,d,z} + Wcons_{gr,d,z} \cdot K3_{gr,d,z}) * N_{gr} \cdot d_{-30}^{d_{mid}(IMSP_t)} + Dt_{gr,d,z} \quad (1) [2]$$

де,

$Wsel_{gr,d,z} = \sum_{mp}^{gr} \sum_t^d Wsel_{mp,t,z}$ - сумарний обсяг проданої учасником ринку mp, електричної енергії по кожному розрахунковому періоду t у торговий день d, що був зареєстрований в електронній платформі ОСП [2]. Припустимо, що ПрАТ «ІНТЕРКОРН» виступає для власних потреб в ролі СВБ без постачання іншим споживачам. Добова потужність дорівнює 150000 кВт/год.;

$K1_{gr,d,z}$ - коефіцієнт, що визначає забезпечення обсягів продажу потужностями власної генерації [2]. Для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» він дорівнює 1, оскільки власної генерації на ПрАТ «ІНТЕРКОРН» немає;

$K2_{gr,d,z}$ - коефіцієнт, що визначає зменшення обсягу необхідної фінансової гарантії для СВБ, діяльність балансуєчючих груп яких не призводить до утворення небалансу електричної енергії на ринку електричної енергії [2]. Для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» СВБ приймаємо рівним 1, оскільки не можливо на початкових етапах витримати повний баланс;

$Wcons_{gr,d,z} = \max_{d-180} \sum_{mp}^{gr} \sum_{TKO}^{mp} Wcons_{TKO,d,z}$ - максимальний обсяг споживання учасників ринку mp, що входять до балансуєчої групи gr СВБ, по кожній ТКО за останні 180 днів [2]. Для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» ТКО дорівнює потужності 150000 кВт/год.;

$K3_{gr,d,z}$ - коефіцієнт, що визначає забезпечення обсягів споживання потужностями власної генерації [2]. На ПрАТ «ІНТЕРКОРН» відсутня власна генерація, тому цей коефіцієнт дорівнює 0;

N_{gr} - кількість днів, щодо яких необхідне забезпечення фінансовою гарантією у випадку створення і-им учасником ринку небалансу електричної енергії, яка визначається відповідно до часу отримання учасником ринку платіжного документа та часу, протягом якого учаснику може бути встановлений статус «Дефолтний». Для СВБ, у балансуєчючій групі яких не використовуються сертифіковані дані комерційного обліку при розрахунку небалансу електричної енергії, для інших СВБ [2]. Для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» беремо 40 днів, із яких 30 днів для постачання електроенергії, 2 дні до початку торгів, 3 дні після торгів та 5 днів для проходження коштів з рахунку на рахунок (це найгірший варіант);

$d_{-30}^{d_{mid}(IMSP_t)}$ - медіанна ціна небалансу електричної енергії за попередні 30 днів перед торговим днем d [2]. Для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» медіану ціни приймаємо стабільною на рівні 2,7 грн.;

$Dt_{gr,d,z}$ - сума залишку дебіторської заборгованості попереднього періоду [2]. Припустимо, що у ПрАТ «ІНТЕРКОРН» залишків не має і цей коефіцієнт дорівнює 0.

Коефіцієнт, що визначає забезпечення обсягів продажу потужностями власної генерації, K_{gr} визначається за такою формулою:

$$\text{якщо } (Wsel_{gr,d,z} \leq 24 \cdot \sum_{mp}^{gr} \sum_{\epsilon}^{mp} W_{л.п.}_{\epsilon}), \text{ то } K1_{gr,d,z} = \frac{Wimb_{gr,z}}{Wsel_{gr,d,z}}, \quad (2) [2]$$

$$\text{інакше } K1_{gr,d,z} = \frac{Wsel_{gr,d,z} \cdot 24 \cdot \sum_{mp}^{gr} \sum_{\epsilon}^{mp} W_{л.п.}_{\epsilon} + Wimb_{gr,z}}{Wsel_{gr,d,z}}, \quad (3) [2]$$

де,
 $W_{л.п.е}$ - потужність генеруючої одиниці e , що була визначена для учасника ринку при отриманні ліцензії [2];

$$Wimb_{gr,z} = \max_{d-180,d} \left(\sum_{mp}^{gr} \sum_t^d Wimb_{mp,t,z} \right),$$

- максимальний обсяг небалансу електричної енергії для учасників ринку mp , що входять до балансууючої групи СВБ gr , за один день за попередні 180 днів [2].

Коефіцієнт, що визначає зменшення обсягу необхідної фінансової гарантії для СВБ, діяльність балансууючих груп яких не призводить до утворення небалансу електричної енергії на ринку електричної енергії, $K2_{gr,d,z}$, визначається як:

якщо $(Wsimb_{gr,z}^{180} = 0)$, то $K2_{gr,d,z} = 0,4$

інакше якщо $(Wsimb_{gr,z}^{120} = 0)$, то $K2_{gr,d,z} = 0,6$

інакше якщо $(Wsimb_{gr,z}^{60} = 0)$, то $K2_{gr,d,z} = 0,8$

інакше $K2_{gr,d,z} = 1$

де,

$$(Wsimb_{gr,z}^T = \sum_d^T \sum_{mp}^{gr} \sum_t^D Wimb_{mp,t,z})$$

- сумарний небаланс всіх учасників ринку mp , що входять до балансууючої групи СВБ, за останні 180/120/60 днів відповідно [2].

Коефіцієнт, що визначає забезпечення обсягів споживання потужностями власної генерації, $K3_{gr,d,z}$, визначається за формулою:

якщо $(Wcons_{gr,d,z} \leq 24 \cdot \sum_{mp}^{gr} \sum_e^{mp} W_{л.п.е} - Wsel_{gr,d,z})$, (4) [2]

то $K3_{gr,d,z} = 0$;

інакше $K3_{gr,d,z} = Kimb_{gr}^{d-180}$,

де, $Kimb_{gr}^{d-180} = \max_{d-180,d} \left(\frac{\sum_{mp}^{gr} \sum_t^d Wimb_{mp,t,z}}{Wcons_{gr,d,z}} \right)$ - Коефіцієнт небалансу електричної енергії для учасника ринку за останні 180 днів [2].

В результаті розрахунків отримуємо суму $FG_{gr,d,z}$, яку повинен ПрАТ «ІНТЕРКОРН» тримати протягом 40 діб для забезпечення купівлі електричної енергії в сегменті балансууючого ринку, а це - 16 200 000,00 грн., які будуть заморожені весь цей час (40 діб), та будуть знаходитися на рахунках ОСП. А у випадку, коли ПрАТ «ІНТЕРКОРН» буде перевищувати умови балансування чи в плюс, чи в мінус, ОСП буде покривати цей небаланс фінансовими гарантіями, наданими ПрАТ «ІНТЕРКОРН».

Для захисту вітчизняних підприємств при роботі на балансууючому ринку, на нашу думку, слід зменшити тягар фінансових гарантій. Наприклад, внести зміни до Правил ринку в частині зменшення строку, який покриває фінансова гарантія до 1 робочого дня після торгового дня d , який визначається учасником ринку.

Коефіцієнт, що визначає зменшення обсягу необхідної фінансової гарантії для СВБ, діяльність балансууючих груп яких не призводить до утворення небалансу енергії на ринку електричної енергії $K2_{gr,d,z}$ визначається за чотирма точками [2]. Але ми вважаємо, що з використанням сучасної електронно-обчислювальної техніки можливо вираховувати більшу кількість точок коефіцієнту $K2_{gr,d,z}$, і тим самим усунути дискримінаційну несправедливість, створену новими Правилами ринку для підприємств.

Висновки і пропозиції. Для ефективної діяльності підприємств необхідно поряд із комплексним підходом слід використовувати структурний підхід до управління їх фінансовим потенціалом, зокрема в частині формування витрат і визначати стратегії, за якими можливо зменшення фінансових витрат від державного регулювання. В умовах дії нових Правил ринку електричної енергії, що введені в Україні з 01 січня 2019 року, на нашу думку, можливі два шляхи ефективного розвитку управління, які можна впроваджувати як окремо, так і комплексно, а саме:

1. *Фінансовий напрямок.* Зусилля спрямовуються на зменшення кількості днів, щодо яких необхідне забезпечення фінансовою гарантією на балансууючому ринку електричної енергії. В випадку найгіршого

варіанту кількість днів, для цього може скоротитись до 11, з яких: 2 дні до початку торгів, 3 дні після торгів, один день саме торги, 5 днів надходження коштів. В результаті сума фінансової гарантії, наприклад для ПрАТ «ІНТЕРКОРН» зменшується до 4 455 000,00 грн. (в порівнянні з 16 200 000,00 грн., що розраховані в даній статті вище). А при позитивному прогнозі і взагалі можливо балансувати на терміні 6 днів і тоді сума буде не перевищувати при сталому споживанні 2 430 000,00 грн. Цей розмір фінансової гарантії на балансуємому ринку є достатнім для того, щоб забезпечити при сталій ціні і сталому споживанні фінансові гарантії ПрАТ «ІНТЕРКОРН» за умови, що технічні служби будуть балансувати споживання електричної енергії.

2. *Технічний напрямок.* Це насамперед чітке дотримання графіків балансування, що заявлені підприємствами відповідно до укладеного договору. За допомогою перерозподілу виробництва і виведення на роботу декількох змін в часи розвантаження системи. Можливо вирішувати дві задачі: балансування споживання електричної енергії та отримання більш дешевої електричної енергії. Інший шлях - встановлення власних генераційних потужностей, які нададуть більшу маневреність підприємствам, потребує досить значних капіталовкладень, що знижує його привабливість.

Наукова новизна дослідження полягає у пропонуванні структурного підходу до управління фінансовим потенціалом підприємств, зокрема в частині формування витрат підприємств на закупку електроенергії, який полягає у використанні можливостей впливу господарюючих суб'єктів на складові елементи її ціни, і, особливо, витрати на забезпечення фінансовою гарантією споживання на балансуємому ринку електричної енергії, та дозволяє суттєво зменшити відволікання коштів підприємств.

Практична значимість дослідження полягає у виділенні принаймі двох напрямків: фінансового та технічного - вдосконалення управління закупками та споживанням електричної енергії в умовах новітнього однойменного ринку, що спрямовані на зменшення втрат фінансових ресурсів при забезпеченні підприємств енергоресурсами.

В якості напрямку подальших досліджень слід зазначити розробку загальної моделі управління іншими структурними елементами фінансового потенціалу.

Список використаної літератури.

1. Огляд діяльності реформованих ринків електричної енергії та тенденції ціноутворення на ринках електроенергії країн ОЕСР та Європейського союзу, підготовлений відділом інформаційно-аналітичного забезпечення зарубіжною інформацією ВП НТЦЕ ДП «НЕК «Укренерго», Київ – 12/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.energy/wp-content/uploads/2018/01/6.-Rynky-elektroenergiyi.pdf>

2. Правила ринку: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 р. N 307 [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр - 2018. - № 117. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0307874-18>

3. Кодекс систем розподілу: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 р. N 310 [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр - 2018. - № 75. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0310874-18>

4. Кодекс систем передачі: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 р. N 309 [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр - 2018. - № 75. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309874-18>

5. Закон України «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII від 13.04.2017 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2017. – №№27-28. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2019-19>

6. Дані офіційного сайту НКРЕКП України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/?id=11889>

References.

1. Review of the activities of the reformed electricity markets and electricity pricing trends in the OECD countries and the European Union, prepared by the department of information and analytical support for foreign information. ITC UCEE NEEK Ukrenergo, Kyiv - 12/2015, [Online], available at: <https://ua.energy/wp-content/uploads/2018/01/6.-Rynky-elektroenergiyi.pdf>

2. National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities (2018), Resolution of the National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities "Market rules", *Uriadovyi kurier*, vol. 117, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0307874-18>

3. National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities (2018), Resolution of the National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities "Code of Distribution Systems", *Uriadovyi kurier*, vol. 75, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0310874-18>

4. National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities (2018), Resolution of the National Commission that carries out state regulation in the fields of energy and utilities "Code of transmission systems", *Uriadovyi kurier*, vol. 75, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0309874-18>

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On the Electricity Market", *VVR*, vol. 27-28, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2019-19>

6. Data of the official site of the NCCREC of Ukraine, [Online], available at: <http://www.nerc.gov.ua/?id=11889>

Стаття надійшла до редакції 03.02.2019 р.